

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félévre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A magunk útján.

Ha Krisztus fel nem támadott, hiába való a mi prédikálásunk.

Nem kezdek hittani fejtegetésekhez ennek a tételnek alapján, — ez nem az én hivatásom. Csak arra hívom fel a figyelmet, hogy vannak igazságok, melyeket nem lehet semmivel sem pótolni, melyeket tehát ha el nem fogadunk, igaz eredményhez sohasem juthatunk. Aki tagadja, hogy van Isten, hasztalan jár templomba, hasztalan végez minden külső ajtatosságot, hasztalan dolgozik, hasztalan áldoz, — nem lehet vallásos lélek. Ha nem vagyunk meggyőződve arról, hogy Krisztus az embereket megváltó áldozat-halálából harmadnapon feltámadott s nem vonjuk le a magunk számára ennek a bizonyos feltámadásnak minden gyönyörűségeit, — lehetünk jó emberek, Jézus tanításainak hatása alatt állók, de igazán keresztyének sohasem lehetünk.

Különösnek látszik, hogy ma, amikor a keresztyénség új erőre támadásának korszakát éljük, arról lehet, sőt kell beszélni, hogy a keresztyénség nem pusztán társadalmi vagy erkölcsi világnézet, hanem vallási rendszer, melynek alaptételeit lehet elfogadni, vagy visszaútasítani, de közömbösnek tekinteni s rajtuk keresztülnézve magunkat mégis keresztyéneknek vallani nem lehet.

Ezek az alaptételek pedig örök érvényességgel meg vannak írva a bibliában, amelynek tanítását semmiféle emberi magyarázat meg nem változtathatja. Aki tehát keresztyén akar lenni, annak nem lehet más az útmutatója, mint Istennek szent törvénye, amely szerint kell berendeznie egész életét, irányítani minden cselekvését, sőt minden gondolatát. Csak a bibliának nem ismerése mondathatja azt, hogy az évezredek előtt készült írások a fejlett életviszonyok közt immár elavultak; aki olvassa az írá-

sokat, tudja jól, hogy nincsen olyan, bármily modern életviszony, melyben magunk tanácsának biztos irányítóját az evangélium egyszerű bölcsességében meg ne találhatnók.

Mi királyi papság népe vagyunk, Krisztus érdeméért méltókká téve arra, hogy Isten beszédét magunk megismerjük, magunk megértsük. Ne induljunk hát, atyánkfiai, jelszók után, hanem tudákozunk az írásokat. Igenis, eljött az ideje a keresztyénség renaissance-ának. Am ez a renaissance csak akkor lesz igazi, legalább ránk, református keresztyénekre nézve csak akkor értékes, ha elmélyedünk a bibliában s a mi áldott Urunkkal, a Jézus Krisztussal való társalgásból ismerjük meg a keresztyén ember kötelességeit.

Am azt vetik ellen, hogy az evangélium és az apostolok tanításaiban sok túlzás is legyen, olyan kötelességek felállítása, melyek a gyarló emberi erő mértékét felülmúlják. Igaz, mi a bennünk levő eredendő bűn miatt nem lehetünk tökéletesek. Azonban ez nem azt jelenti, hogy meg se kíséreljük az Isten törvényének követését. Péter is megtagadta nagypéntek hajnalán a Messiást és e szomorú gyarlósága mellett más érdemeiért mégis kiváló apostol volt. Keresztyén egyházunk története, az első századokban éppen úgy, mint a reformáció idejében, gazdag a lélekemelő példaadásokban arra nézve, hogy az esendő ember igenis tud Jézus Krisztus méltó tanítványa lenni.

A mi magyar protestáns egyháztörténelmünk is száz meg száz ilyen ragyogó példát állít élénk. Reformált vallású eleinknek sokszor kellett üldöztetést, börtönt, gályarabságot, vértanúságot szenvedni a maguk hajthatatlan meggyőződéséért, mellyel a Krisztushoz hívek maradtak. Lehetünk-e mi korcs utódai ilyen apáknak? Sajnos, az utóbbi időkben általában lejjebb szállott szent vallásunk s kösziklán épült egyházunk iránti buzgóságunk. Sajnos, a felszínesség, közönyösség nagyon nagy

tért hódított közöttünk. Miért? Mert elfelejtkeztünk az előttünk valókról. Ezeknek a példája lelkesített, emelt, bátorított volna bennünket a lelketlenség, elsüllyedés és gyávaság legszomorúbb napjaiban is.

Az egyházaknak és azok tagjainak is szól a parancsolat: Tiszteld atyádat, hogy hosszú életű légy e földön. Tiszteljük atyáinkat, tanuljuk az ő tetteiket, hogy azokból erőt merítve, anyaszentegyházunk boldog jövődjén munkálkodni erősek lehessünk.

Elődeinknek példájából pedig megtanuljuk azt is, hogy nálunk, református keresztyéneknél a nemzeti eszmények kultusza válhatatlanul egybeforrott az egyházzal való hűséggel. A magyar reformátusságot minden időben az izzó magyarság és a meg nem alkuvó hűzafiság jellemezte. Nem mindenki lehetett Bocskay, Bethlen, Rákóczi, de az „Ujföldesúr“ öreg Garamvölgyije ezer, meg ezer személyben élt mindig szerte a magyar hazában. Vallásunk és egyházunk szabadságának megtámadásában mindig a magyar szabadságnak legfőbb veszedelmét láttuk, mert tudtuk jól mindig azt, hogy ezt a vallást és ezt az egyházat nem ok nélkül nevezi a nép „magyar“-nak, ennek az egyháznak az élete, boldogsága csak addig tart, míg a magyarság élete, boldogsága, tehát míg ez az egyház tud élni, addig nem pusztulhat el a magyar erről a világról.

Ennek az öntudatnak meg kell maradni bennünk, református magyarokban. Ezt az öntudatot ébren kell tartanunk és erősítenünk mindazokban a magyar református véreinkben, kik ez idő szerint idegen szolgátság járma alatt nyögnek. Bizonyosak vagyunk benne, hogy ők maguk sem felejtik el ezt az igazságot. De nekünk is kötelességünk őket támogatnunk. Minden erőnket megfeszítve megmutatni nekik, hogy igenis, egyek vagyunk, egyek maradunk e szomorú napokban. Hogy nem kell várni senkitől mástól segítséget, nem kell se jobbra, se balra tekintgetni, hanem haladni a magunk útján. Hogy sem református hitünkben, sem magyarságunkban nem ingadozunk, nem alkuszunk, a régiak vagyunk, apáink méltó utódai, kiknek testvéri karjára mindig számíthatnak.

Keressük hitünk erősödését a bibliában, tetteink példáját egyházunk történetében s így haladjunk a jövőbe vetett reménnyel, testvéreink iránti hűséges szeretettel a magunk útján.

És a mi prédikálásunk akkor lesz igazán boldogító, ha majd Magyarország is feltámad.

Kun Béla.

Egyház

Két korszerű kiáltvány.

Kellő időben, mindennapi szükséglet kielégítése-képen jelent meg Dr. Baltazár Dezső püspökünk két alkalmi, remek szózata.

Az egyik teljes címe ez: „Az én hitvallásom“, mellyel, mint gyöngé méccsel nagy elődömmek, Méliusz püspöknek jeltelen sírját keresem Dr. Baltazár Dezső. (E füzet tiszta jövedelme a nehéz sorsra jutott debreczeni református kollégium fenntartási alapjához lesz csatolva.) Ára 12 korona. Kiadja a Méliusz könyvkiadó-vállalat.

Az illusztris szerző e műve első felében a történelem-szövétnékével világít reá az igazságokra, hogy a jelenvaló gonosz időkben megtalálhassuk az igazság, bölcsesség, szentség és szabadság célja felé mutató amakánont, melynek vezérlő irányítása mellett el is juthatunk a diadal és boldogság birtokába, Istennek dicsőségére. Kiindulva a történelmi igazságnak abból a megmásíthatatlan tételéből, hogy a magyarországi reformációt az evangéliumi szabadság, világosság és igazság s másfelől a magyar nemzet nyelvi és alkotmányos létérdekeinek védelme hívta elő: megkapó, meggyőző, megcáfolhatatlan érvekkel igazolja, miszerint a magyar protestantizmus eleitől fogva ennek a kettős szabadságnak, tudniillik egyrészt a Krisztus által kinyilatkoztatott evangéliom tisztasága és épsége, másrészt a magyar nemzeti önállóság és alkotmány megőrzése és védelme érdekében munkálkodott, küzdött mindenha. A magyar reformáció ugyanis az őserő talajához fordult; a nép közzé hintette az evangéliom magvait. Hogy a vetés foganatos legyen, a nemzeti nyelv hatalmas eszközeit megerősítette. A mohácsi vész által halálra stíjtott nemzetbe új életet a magyar nyelven író, éneklő, tanító, prédikáló reformáció adott. Ez lett a nemzeti erő kovászává. Viszont méltó elismeréssel emlékezünk meg mindig arról a tényről is, hogy a magyar nemzeti élet fenntartó elemének, a magyar nyelvnek irodalmi művelése körül a római katolikus egyházat szintén tisztas érdem illeti, de nem szabad elfelejteni, hogy előtte példaképpen a magyar protestáns egyházak jártak s ő, mint megértő tanítvány ment a példa után. Így van a dolog egyéb vonatkozásokban is. Ha példának okáért a kálvinistaság kevesbiti is a magyar katolikusok számát, de a kálvinisták nélkül, az ő küzdelmük és szenvedéseik nélkül már régen csak katolikusok lehetnének ebben a hazában s nem egyúttal magyarok is. Ezeknek és az ezekhez hasonló ténykörülmenyeknek axiomaszerű, részrehajlatlan, tárgyilagos megállapítása rendén arra a természetes következtetésre jutunk, hogy nekünk protestánsoknak, szorosabban mondva: magyar kálvinistáknak megvan a birtokunkban azoknak az igazságoknak összesége, melyeknek érvényesítésével Istennek tisztessége, a nemzetnek szabadsága és az országnak ereje öregbedhetik.

A mű második felében a nagy Méliusz püspök méltó utóda az ő maga hitvallásának rövid tartalmát közli. Ez a hitvallás tömören magában foglalja mindazokat a tételeket, amelyekről a református keresztyén egyház alapvető nagy konfessziói, például a dordrechtli kánonok, a második helvét hitvallás, a heidelbergi káté és a magyar református kánonok részletesebben szólnak. A szerzőt voltaképpen nem is konfesszió-irásai cél vezette, hanem inkább az a korszerű megnyilatkozási bölcses-

ség, hogy az ő saját maga magyar kálvinizmusának élettartalma és életiránya felől tájékoztassa azokat, akiket ez a tájékoztatás illet.

A másik jeles kiadvány teljes címe ez: „Isten dicsőségére a hazáért.” Templomi prédikáció elő- és utóimádsággal, melyeket azon a nagytemplomi istentiszteleten mondott dr. Baltazar Dezső püspök, amelyen Debreczen népe a bolsevik- és oláhuralom alul felszabadulásáért s a magyar nemzeti hadsereg bevonulásáért hálát adott. A felszabadító a báró Lehár Antal hadosztálya volt. Ára 8 korona. A prédikáció tiszta jövedelméből Horthy Miklós fővezér, kormányzó nevére a debreczeni kollégium javára alapítványt létesítünk. Kiadja a Méliusz könyvkiadó-vállalat.

A buzgóság szárnyain Isten szent színe elé emelő előimádság után következik az egyházi beszéd, melynek alapigéje Esdrás könyvének V. fejezete 11. verse: „Mi az Ő, a menny és föld Istenének szolgálói vagyunk és építjük a házat, mely ennek előtte sok esztendőn át megvala építve.” Ez a homiletai avatottsággal választott textus önként szolgálta a tárgy- és alkalmyszerű gondolatokat, melyeket a mi nagytehetségű és ihletett lelkű püspökünk páratlan világossággal, lebilincselő erővel és ékesszólással gyöngyszemek módjára sorakoztat egymás után, amint erről úgy e prédikáció hallásakor, mint most a nyomtatott szöveg olvasásakor meggyőződhattünk. Az utóimádság fenségesen rekeszti be a minden tekintetben mintaszerű homiletai remekművet.

Mindkét időszerű kiadványt méltó dísszel, a legfinomabb papiroson, csinnal és példás szabatsággal állította ki a könyvnyomdával és a Méliusz kiadó cég. Ezért is, de még inkább a befolyó jövedelem felhasználásának nemes céljéért, főképpen pedig a belső érték, a tartalomgazdagság és irányító eszmék, elvek, gondolatok minél szélesebb körben leendő megismerése végett a legbensőbb meggyőződéssel ajánljuk ezt a két kiadványt minden magyar keresztyén társunk hathatós pártfogásába és jóakarató figyelmébe. **Református.**

Kálvin - szövetség Debreczenben.

A vármegyei ház dísztermében vasárnap, folyó hó 28-án d. u. 5 órai kezdettel nagygyűlést tartottak a Kálvin-szövetség előkészítő bizottságának tagjai Dr. Dicsőfi József elnöke alatt. A gyűlésen nagyszámú közönség vett részt bizonyoságul annak az élénk érdeklődésnek, mellyel városunk protestáns lakossága egyházi életünk fontosabb jellegű eseményeit kísérni szokta.

A gyűlést Dr. Dicsőfi József nyitotta meg azzal az óhajttal, hogy bárcsak a múlt év áldozócsütörtöki ünnepén történt közeledés a debreczeni katolikus és református egyházak között ma, virágvasárnapján testvéri kézszorítással melegülne át az „egységes keresztyén front erősítése érdekében.” Majd Megyeresi Béla, az Országos Protestáns Ifjúsági Egyesület titkára ismertette a Kálvin-szövetség céljait, kiterjeszkedve a katolikus testvéreinktől elválasztó okok tárgyalására is, melyek között nagy tetszés mellett mutatott rá a „Ne temere” bullára, mely szerint a protestáns lelkész előtt kötött vegyes házasság érvénytelen; továbbá, hogy anyagi támogatásunk az állam részéről nincs arányban a katolikusokéval, végül arra a körülményre, hogy a királyválasztás aktusánál protestáns egyházi főhatóságok kiküldöttei aktív részt nem vesznek. Ezeknek az elválasztó okoknak leküzdése s a keresztyén felekezetek közötti testvéri közösség munkálása a Kálvin-szövetség feladata. Majd Dr. Tankó Béla egyetemi tanár beszélt hasonló szellemben különösen kiemelve,

hogy a Kálvin-szövetség nem politikai alakulat. Végül Dicsőfi elnök indítványára kimondta a gyűlés, hogy a Debreczeni Kálvin-szövetség megalakulását óhajtja, s az ezt előkészítő bizottság elnökévé megválasztották: Szomjas Gusztáv főispán kormánybiztost, ügyvezető alelnökké: Dr. Tankó Bélát, titkárrá: Bessenyei Lajos gimn. tanárt. A választmány elnöke: Dr. Dicsőfi József. Tagjai: Mitrovics Gyula, Szabó Márton, Csánki Benjámin stb.

Szép és lélekemelő minden olyan törekvés, mely a testvéri megértésre irányul, de egészen más jelzöt kell alkalmazni akkor, ha ez a törekvés a testvéri ölekezés pillanatában is önként, vagy önkéntelenül egy nagyobb közösségnek, vagy egy még az új testvérnél közelebb álló testvérnek gyengítésére, sőt támadására nyújt kezét. Mintha az a vasárnapi gyűlés valami ilyesféle hangulattól lett volna áthatva, mintha a lelkiismeret kissé nem lett volna nyugodt minden jelenlevőben. Mintha az egész gyűlésből hiányzott volna valami, ami az ilyen nagyfontosságú eseménynél meg szokta ragadni a résztvevőket. Sőt nemcsak valami, de valaminek a képviselői is hiányoztak onnan, akiket mi úgy tekintünk, mint református Sionunk ezidőszerű „hivatalos” szolgálait. Hol maradt az „ORLE”, hol maradt az ő Kollegium, hol maradt a református hittumanyi kar? Hol maradt a magyar protestáns egyház több évszázados jogainak, az 1848: XX. t.-c. végrehajtásának, a szekularizációnak hangsúlyozása?

Jó lett volna talán kissé gondolkozni azon, hogy a Megyeresi Béla által felhozott okok legalább is azok közül az egyik, a testvér egyház egész dogmatikai és hierarchiai rendszerének gyökeres megváltoztatása nélkül nem küszöbölhető ki. Ha pedig, ami nagyon valószínű, ilyen áldozatot értünk nem hoznak, lehetséges-e tartós testvéri viszonyt létesíteni egy másik testvéri viszony romjain? Videant consules!!

Kálvinista.

Kortünetek.

A féktelen érvényesülési vágynak is gátat ígér vetni Magyarország kormányzója. Nagyszerű ember ő, méltó mindnyájunk magasztalására.

Am azok, kikkel ezt a dicső tettet véghez vitte, egyeneslelkű, vitéz katonák, becsületes, munkát kereső, a hazáért élni-halni kész hősök voltak, akiket jó irányba vezetni az eszményekért hevülő erélyes léleknek nem volt csudatott. Hanem ha ezt a mostani ígérteit beváltani tudja s azt a sok szeméttel, mely a forradalom kezdete óta mindig a felszínen úszni kíván, csakugyan lesülyeszti a meghigasztott víz fenekére, — akkor azok között lesz helye, kiket a görög mithologia félisteneknek nevezett, mert akkor nem kisebb munkát végez, mint Herakles az Augias istállójában.

Ehesen nem fogjuk a Hymnuszt énekelni, ezzel a — bizonyos körökben szálló ígéré lett — mondással tette ismertté a nevét egy középiskolai tanár. Azóta sok víz, sőt sok vér is elfolyt és most ugyanez az ember a szabadalmazott hazafiság szónoka. De ne tessék rajta megütközni, nem egyedüli az ilyen bolsevizmus-koszorúta hazafi. Légio azoknak neve, kik akkor is első sorban álltak, most is oda kíváncsoznak. És azt se tessék mondani, hogy ezek az urak következtelenek, vagy hogy nem lehet hinni a nemzeti irányuk őszinteségében. Hívek ők önmagukhoz és őszintén törekszenek arra, hogy — lehessen a Hymnuszt énekelni.

Bizonyára vannak, akik — jószívüségéből vagy gyöngeségből — pártját fogják olyan embereknek, akik nem bizonyultak méltóknak a magyarság és a társadalmi rend biztonsága szempontjából a pártfogásra. Nem mondom, hogy ez nem fogyatkozás. De látunk olyanokat is szép számmal, akik kéjelegve támadnak olyanok ellen, akik a magyarságnak és a jó rendnek nehéz helyzetben is kipróbált hívei maradtak. Vajjon épen keresztyén szempontból mi a nagy hiba: a bűnösökön is könnyörülni, vagy az ártatlanok ellen is ádázul fenekedni?

Egy római katolikus úri ember szemtől-szembe megkérdezte Baltazár püspöktől, hogy egy róla terjesztett, nem diffamáló, de a népszerűtlenség szítására alkalmas hír igaz-e? Megkapta a teljes cáfolatot. De azért a kérdéses hír mégis elterjedt városzerte. Mert ez az egy gentleman nem cáfolhatja meg mindenki előtt a sok fecsegő beszélgetéseit. De én azt kérdelem: nem kellene-e mindenkinek úgy eljárni, amint az a római katolikus vallású becsületes úri ember cselekvék? Nem kellene-e azt, — hogy előbb győződjünk meg valaminek az igazságról s csak azután adjuk tovább. — megtanulni ettől az igazán úri embertől? Nem kellene-e magtanulni különösen a maguk püspökére vonatkozással a reformátusoknak s azok közt is első renden az egyházi hivatalviselőknek?

Szomjas Gusztávnak egy a mi lapunkban három év előtt megjelent szép cikkére hívjuk fel a figyelmet. Ezeket írja benne: „Akit igazságlalanul ér a rugás, arról lepattan és megsebzí a támadót. Az ember gyenge, sokszor eltévelyedik s hogy ez be ne következzen, a lelkipásztor hivatása, hogy erre hívőit figyelmeztessen, tanítsa, oktassa, s tiszta életének példaadásával szerkentse... Különben a papi foglalkozás kenyérkeresetté alacsonyul, megbofránkozást vált ki... Saját lelki szegénységét, lelkének silányságát, gondolkodásának alacsonyságát árulja el, aki minden jó és nemesre való törekvést hiúságból eredőnek, hatásvadászatnak tüntet fel. Ki az, aki belát mások belsejébe, lelki világába? Vajjon ezen betekintés nélkül szabad-e valakit gyanúval illetni, sárral megdobálni? Nem én modom, hanem Szomjas Gusztáv.

A sajtószabadságnak rettentő fattyúhajtásait bőven engedte felburjánzani az előző dekadens irányzat. Sajnos, ezen a téren most is sok a kívánni való. Egyik budapesti boulevarduság különös előszeretettel piszkálja Debreczert s ennek intézményeit és több előkelő emberét. A személyeket érő támadásokkal foglalkozni nekünk nem feladatunk. — a tényeket pontosan ismerni nincsen is módunk. De a március 14-iki ünnepi istentiszteleten a református nagytemplomban ott voltunk, és így magunk tapasztalatából tudjuk, hogy nem igaz a boulevarduság híradása, mintha akkor a püspök prédikációja alatt többen eltávoztak volna a templomból. Soha ájtatosabban hallgató közönséget, mint ez a zsúfolt templomi közönség, nem lehetett látni. Különben is: mindenki tudta, hogy a nagytemplomban ki fog prédikálni. Ha tehát valaki nem akarta hallgatni a püspököt, nem ment oda. A debreczeni református egyház tagjai sokkal magasabb fokán állanak az intelligenciának, józólésnek és vallásosságának, semhogy személyi torzsalkodás és izetlen tüntetés színhelyévé akarnák a templomot tenni.

Debreczen várost egyébként máshol is érte méltatlan vád, igaz, hogy csak röppenő szavakban, melyeket tán nem is vett észre mindenki. A protestáns nők szövetségének gyűlésén az egyik, különben igen rokonszenves szónoknő, elmondta, mekkora fájdalmat okozott neki a vörös lapok közlése, mely szerint akkor, amikor a vöröseket az ellenforradalom a különböző városokban már rendre szorongatta, a vöröseknél Debreczen az egyetlen reménysége. Hát akkor, amikor az ellenforradalmakra került a sor, Debreczenben már rég nem volt vörös uralom. Debreczert igaz, egyetlen reménységnek mondták a vöröseket, de nem az ellenforradalom, hanem az oláh előnyomulás idején. Az pedig, ha azt remélte valaki, hogy Debreczen az oláhokkal szemben menesztül szolgálhat, igazán nem szégyene Debreczennek.

Különfélék.

Olvasóinknak kívánunk boldog és idvességessé husvétii ünnepeket.

A román megszállás vége. Sajnos, egyelőre csak a közismert Clemenceau vonalig szabadult föl a Tiszántúl magyar népe s egyházkerületünk területe az erőszakos, elnyomó és kizsákmányoló megszállás alól, de az előző állapottal szemben ez is jelentős eredmény, mert legalább ismét felvehetjük a forradalmi extrémítások rombolásai által megakasztott rendes tevékenységünket s dolgozhatunk édes hazánkért, agyonsanyargatott nemzetünkért, anyaszentegyházunkért, magyar kulturánkért. Adja Isten, hogy sok-sok ártatlan szenvedésünknek bére legyen mihamarabb ezeréves országunk egész területének teljes felszabadulása s a jog és igazság diadalmas-kodjék az erőszak és hazugság ideig-óráig ránk kényszerített uralma felett.

A Kálvinszövetség debreczeni fiókja megalakult virágvasárnap délután. Elnök Szomjas Gusztáv főispán, alelnök Tankó Béla egyetemi tanár, választmányi elnök Dicsőfi József lelkész lettek. A Kálvinszövetség hivatalos lapja — míg olvasni módunkban volt — minden alkalmat felhasznál arra, hogy Debreczert, a debreczeni egyházat, a tiszántúli kerületet — s igen sokszor egészen alaptalanul — csipkedhesse. A mi lapunkat — nemcsak a régi szerkesztőség idejében, hanem azután is, mikor mi atyafiságos szeretettel közeledtünk felé — többször kíméletlenül és ok nélkül megtámadta. Egyházkerületünk püspöke ellen ádáz gyűlölettel támadt, több ízben, de különösen azért, hogy a forradalom kezdetén az egyházkerületi elnökségek körlevelében a királyság mellett foglalt állást. Ebben az esetben olyan hangot használt, amely még a forradalom idején is szokatlanul durva volt. Nincs tudomásunk róla, hogy a Kálvinszövetség vezetősége a hivatalos lapjának ezeket a testvérhez, keresztyénhez, sőt jó reformátushoz sem illő eljárásait kárhóztatta volna. *Ezért* nem is kívánunk semmi olyan mozgalmat támogatni, mely a Kálvinszövetség neve alatt megy, mindaddig, míg meg nem győződjünk arról, hogy az előbbi irányt új, nemesebb, szeretetteljes és személyeskedéstől ment eljárás és módor váltja fel. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a debreczeni fiók életét ne kísérjük rokonszenvvel. Emlékeztetünk azokra a szavakra, melyeket 1915 végén beköszönőnkben írtunk: A harcot mindenképen kerülni akarjuk, de ha mégis arra kényszerítetünk, mindenesetre finom pengével harcolunk. Furkós bottal, vasvillával verekezésben részt venni sohasem fogunk. Meg vagyunk azonban győződve,

hogy erre sohasem kerül a sor. A helyi vezetőségtől méltán reméljük, hogy itt nem lesz semmi szeretetlenség s hogy sikerül egyetértésbe kapcsolni minden debreczeni reformátust. Ha azt — minden gyűlölködést távol tartó munkájukkal el tudják érni: örök dicsőségük lesz.

Az Edinburghban megjelenő The Quarterly Register 1919. évi novemberi és 1920. évi februári számaiban érdekes és hiteles összefoglalását olvashatjuk azon külföldi protestáns egyházi demonstrációknak, állásfoglalásoknak, melyeket egyes egyházak, vagy a protestáns egyházak világszövetsége, a magyar protestáns egyházak s általában a nyugati keresztyénség érdekében a békekonferencián résztvevő hatalmasságoknál érvényesítettek. Jövő számunkban majd részletesen ismertetni fogjuk az idevonatkozó anyagot.

Kossuth Benjamin úrról írnak a lapok azzal a hírrel kapcsolatban, hogy a csehok egy, cseh-tót érdeket szolgáló röpiratot terjesztenek a felvidéken, melyet magyarra is lefordítottak s fordítónak Kossuth Benjamin van megnevezve. Azt teszik hozzá a lapok, hogy ilyen ember nincsen is, csak valaki kompromittálni akarja a Kossuth nevet. Ez tévedés. Kossuth Benjamin úr csakugyan él és csehországi prédikátor, aki magyarul is tud, lapunknak előfizetője és nagyon büszke dicsőséges magyar névrokonára. Azon pedig, hogy a magyar Kossuth családnak ezen rég Csehországba szakadt ágából származó prédikátor erősen cseh nemzeti érzésű ember, épen úgy nem szabad megütközni, mipt ahogy természetesen találjuk, hogy a külföldről ide betelepített családok későbbi sarjadéka izzó és értékes magyarokká válik. Kivált, ha református prédikátor, mint Kossuth Benjamin úr.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

389—1920. szám.

Valamennyi főgimnázium tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi november hó 28-án 192,622. szám alatt kelt s az önképző körök szervezése és működésére vonatkozóan a tankerületi főigazgatókhoz intézett rendelete másolatát tudomásul vétel és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi március hó 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Magyar Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől.

192,622—1919. szám. B. I.

Valamennyi Tankerületi Főigazgató úrnak.

Addig is, míg a középiskola gyökeres átalakítása megtörténhetik, szükséges, hogy a középiskolai tanulóifjúságban az egyes tudományok iránti hajlam fejlődésére több alkalmat adjunk. Szükséges ez egyrészt azért, hogy az iskolán kívüli titkos szervezetek martalékául ne essék éppen az élénkebb érdeklődésű elem, másrészt, hogy a középiskolát elvégezve, azok, kik főiskolára mennek, választott szakjukban kellő tájékozottsággal rendelkezzenek és a becsületes, alapos munkára való nevelés következtében komoly egyetemi tanulmányra képesek

legyenek. Az önképzésre az ifjúságnak módot és irányítást kell adni, erre azonban a mai önképzőkör nem alkalmas. Ennek átalakítása céljából az alábbiakban meg szabom az önképzőkör új szervezetének kereteit s kérem főigazgató úr gondoskodását, hogy ez az átalakítás, a folyó tanévben mindenütt megtörténjék. E rendeleteket az iskolafenntartókkal is közlöm.

A. a) Az önképzőkörök bontassanak a lehetőséghez képest magyar nyelvi és irodalmi, latin-görög, történelmi, művészettörténelmi, természettudományi, vegytani, fizikai, matematikai, gyorsírói, ismeretterjesztő, fotó-, zene-ének, sport- és segélyező szakosztályokra; ahol pedig különböző körök egymás mellett működnek, mint szakosztályok fűzessenek egybe.

b) Az I—IV. osztályú tanulók az ismeretterjesztő gyorsíró, sport- és segélyező szakosztályoknak lehetnek működő tagjai. Az ismeretterjesztő szakosztályt szavaló délutánok tartásával, múzeumok látogatása utáni beszámolókkal, Uránia és más mozgóképes színházi előadásokon tanultak megbeszélésével stb. lehet tartalmassá tenni.

c) Az V—VIII. osztályú tanulók közül azok, kiknek érdeklődési köreik általános irányú, az ismeretterjesztő szakosztályban tartanak egymásnak és az I—IV. osztályú tanulóknak felolvasásokat és szabad-előadásokat népszerű módon (pl. vetített képekkel, könnyű kísérletekkel, bemutatásokkal); a többi V—VIII. osztályú tanuló az egyes tárgyak szakosztályaiban egy-egy szaktanár vezetése és irányítása mellett nyerjen módot az önképzésre.

B. Az önképzőkörök szervezetére és működésére nézve a következőket állapítom meg.

1. a) Minden tanuló tagja az önképzőkörnek, de abba a szakosztályba lép be, mely szellemi és testi fejlettségének, érdeklődésének legjobban megfelel. Egy-egy tanuló több szakosztályba is beléphet.

b) A szakosztályokba jelentkezett tanulók közül az első évben a szakosztályvezető tanárok jelölik ki a vezetésük alatt álló szakosztályok tisztikarát (pl. egy-egy ifjúsági szakosztályvezetőt, két-két jegyzőt, két-két könyvtárost, egy-egy pénztárost), második évben már az előző évi működés alapján maga a szakosztály ifjúsága választja meg a szakosztály ifjúsági tisztikarát. Csak az választható, ki a szakosztály előző évi működésében tevékeny részt vett mint előadó, bíráló stb. és viseletében nem esik kifogás alá.

c) Az egyes szakosztályok ifjúsági vezetői alkotják az önképzőkörök tisztikarát s maguk közül választják meg az önképzőkör elnökét, alelnökét, titkárát, jegyzőjét, pénztárosát stb. Üléseiken hozott határozataikat, terveiket jóváhagyás végett az önképzőkör tanári elnökségének mutatják be.

d) A szakosztály ifjúsági tisztikara a szakosztályvezető tanár irányításával intézi a saját szakosztályának ügyeit. Az önképzőkör tisztikara a különböző szakosztályok között kapcsolatot létesít azáltal, hogy a rokonszakosztályok, sőt néha az összes szakosztályok számára általános érdekű tárgyakkal közös gyűléseket rendez.

2. a) A szakosztályvezető tanárokat, ha önkéntes jelentkező nincs, vagy több van, az igazgató jelöli ki az évnnyitó értekezleten. A szakosztályvezetői teendőket heti 2 órai elfoglaltságnak számítom be.

b) A szakosztályvezető tanárok maguk közül két vagy több tanárt választanak, kik az intézet igazgatójával együtt alkotják az önképzőkör tanári elnökségét.

c) Az önképzőkör tanári elnöksége hagyja jóvá az önképzőkör ifjúsági tisztikarának előterjesztéseit, elvi kérdésekben azonban előbb a szakosztályvezető tanárokkal értekezletet tart.

d) Kívánatos, hogy a tanárok is részt vegyenek az egyes alosztályok működésében előadásokkal, tanulmányi kirándulások vezetésével, ipari üzemek bemutatásával stb.

3. A közös és változatos anyagú ülésekre, de még a szakülésekre is, a szülők meghívása igen kívánatos. Törekedni kell egy-egy képzett szülőnek, vagy az iskolán kívül álló szakembernek az önképzőkör számára való megnyerésére, hogy ott erkölcsi, társadalmi, gazdasági, egészségügyi stb. kérdésekről, vagy újabb tudományos kutatások eredményeiről előadást tartsanak.

C) Az önképzőkör pénzügyeit a következőkben kívánom rendezni.

a) Minden tanuló a beirataskor önképzőköri tagdíjat fizet. Az alsóosztályok tanulói a felsőosztályú tanulók tagdíjának felét fizessék.

b) A szülők és volt tanulók pártoló vagy alapító tagok lehetnek.

c) A rendes és pártoló tagdíjakból befolyt összeg alapszabályokban biztosítandó %/o-a, valamint az alapító tagdíjak kamatai a segélyező szakosztályé.

d) A rendes és pártoló tagdíjak fennmaradó részéből a szakosztályvezető tanárok értekezleten rendelik meg az egyes szakosztályoknak szükséges folyóiratokat. Az esetleg fennmaradó összeget a szakosztályok között felosztják.

e) Az egyes szakosztályok vagy az egész önképzőkör által rendezett s belépő vagy ruhatári díjakat szedő előadások tiszta jövedelmének meghatározandó %/o-a a segélyzőszakosztályé, a másik részét az előadásra szerepelt szakosztályok osztják fel maguk között.

f) Minden ezelőtt létesített kör, mely szakosztályként működik az önképzőkörhöz, megtartja jelenlegi vagyonát.

g) Szakosztályi tagsági díj semmi címen nem szedhető, de a vegytani, fizikai, természettudományi, foto szakosztályok gyakorlati részeitől, ha a szakosztálynak arra fedezete nincs, a tanárok által időnként meghatározandó összeget fizetnek.

h) A segélyező szakosztály szervezete az önképzőkör alapszabályaiban külön fejezetben biztosítandó. Kívánatosnak tartom, hogy a tanuló ifjúság osztályonként határozza meg és juttassa a segélyező szakosztályhoz a segélyzendő tanulók névsorát.

i) Az önképzőkörnek szakosztályokra való bontása, illetve az eddig külön működő ifjúsági köröknek, mint szakosztályoknak az önképzőkörhöz való csatolása a folyó tanévben akként történjen meg, hogy a rendes tanítás helyreállta után a szakosztályok működésüket megkezdhessék. Evégre minden egyes intézet saját hagyományainak s általában helyi viszonyainak számbavételével azonnal kezdjen hozzá az alapszabályok átvizsgálásához, illetőleg megalkotásához, az ifjúság által készített s a tanári karával letárgyalt szabályzatot január hó 15-ig kell a Főigazgató úrhoz s onnan mielőbb hozám felterjeszteni.

D) Az önképzőköri szakosztályok legtehetségesebb, legszorgalmasabb VII—VIII. osztályú tanulóit ingyenes tudományos szakoktatásban kívánom részesíteni, a tudományos munkába való rendszeres bevezetéssel logikus gondolkodásra, önálló munkára, kritikai készségre, ízlésre és élvezőképeségre nevelni úgy, hogy a jövő magyar társadalomnak szociális elvekben erős, hazafias érzésben rendíthetetlen, a nemzeti művelődés terén alkotó tagjai legyenek.

A cél elérésére Budapesten és az ország nagyobb

gócpontjain középiskolai szemináriumokat kívánok létesíteni az önképzőkör szervezetéhez hasonlóan, szakonként.

E szemináriumok munkatervei most vannak kidolgozás alatt. Felkérem mindazokat, akiknek ily irányú terveik vannak, hogy azokat legyenek szívesek eljuttatni a vallás- és közoktatásügyi miniszterium B. I. ügyosztályába.

Budapest, 1919. évi november hó 28-án.

Haller.

449—1920.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes úr!

Tudomásul vétel és további intézkedés kérésével közlöm a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 1920. január hó 20-án 5847—1920. A II. szám alatt kelt rendeletét a következőkben: „Konvent Méltóságos Elnökségének. Budapest.

Mivel a Magyar Távirati Iroda jellege iránt kétség merült fel, a miniszterelnök úrnak folyó évi január hó 7-én 164. M. E. szám alatt hozzám intézett átirata alapján van szerencsém a méltóságos Elnökséggel tisztelettel közölni, hogy a nemzetközi hirszolgáltatásnak ezt az organumát 1918 november elsejével az akkori kormány állami kezelésbe vette. Fontos nemzeti, kormányzati és sajtó politikai szempontok arra birták a mostani miniszterelnök urat is, hogy az internacionális állami szervnek állami kezelését továbbra is fertartsa, sőt most folynak az első munkálatok, hogy a Magyar Távirati Iroda költségvetése az állami költségvetési előirányzatba beillesztessék. Amidőn arra kérem a méltóságos Elnökséget, hogy a Magyar Távirati Irodának azt az állami jellegű tudomásul venni szíveskedjék, egyúttal arra is kérészem, hogy ezt az egyházkerületekkel és azok alá tartozó hivatalokkal is közölni méltóztassék, már csak azért is, hogy ha a Magyar Távirati Iroda közérdekű ügyben ezekhez a hivatalokhoz fordul, az iroda jellegéről nézve kétség fel ne merüljön.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920 március hó 18.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

538—1920. szám.

Valamennyi Főgimnázium Tekintetes Igazgatóságának

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi szeptember hó 16-án 103,970. szám alatt kelt, általam azonban csak a mai napon vett leiratát tudomásul vétel végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi március hó 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

103,790—1920.

Minthogy a katonai al- és főreáliskolákban a múlt tanévi átmeneti tanterv alkalmazása után a folyó tanévtől kezdve a tanítás teljesen a reáliskolai tanterv alapján azonos számú tagozatban (alreál I—IV., főreál I—IV.) fog folyni, a folyó évi 8991. sz. rendelet módosításával megengedem, hogy mindaddig, míg a katonai nevelő-

intézetek osztálybeosztása és tanterve a reáliskolai osztálybeosztással és tantervvel azonos lesz, a fenti intézetek tanulói bármely hazai reáliskolába akadálytalanul, bármely hazai gimnáziumba az előírt különbözeti vizsgálat sikere esetén rendes tanulóknak a katonai al- és főreáliskolai „Osztályzási értesítő“ illetőleg ez és szabályszerű távozási bizonyítvány alapján felvétessenek.

A katonai főreáliskolák IV. osztályának végzett tanulói érettségi vizsgálatra vagy valamelyik katonai főreáliskolában az általam kirendelt elnök és valamely állami főreáliskolai tanártestületből alakított bizottság előtt, vagy az illető tantestület székhelyén levő állami főreáliskolában szabályszerű időben bocssathatók.

Budapest, 1919. évi szeptember hó 16-án.

A miniszter helyett: *

Imre Sándor,
államtitkár.

447—1920. szám.

KÖRLEVÉL

Minden kebelbéli egyházi és iskolai hatóságnak.

Tudomásul vétel végett közlöm, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 15.848—1920. A II. számú leírata szerint, a külügyminiszterium megbízásából a „Tájos Kiadóvállalat R. T.“-nál (Budapest) megjelent a békefeltételek hiteles teljes kiadása, részletes, pontos térképpel. Ezt a most megjelent kiadványt annak idején követni fogja a várható változtatásokat és a végleges megállapodások tartalmazó pótfüzet. A hatóságok részére szolgáló példányok ára közvetlenül a vállalat kiadóhivatalánál megrendelve az 55 korona bolti ár helyett 35 korona lesz.

Debreczen, 1920 március 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

550—1920. szám.

Valamennyi iskola tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi február hó 29-én 1176. szám alatt kelt s a kommunista, bolsevista, anarchista propaganda sajtó termékeknek a tanári, tanítói könyvtárakból való kiselejtezése tárgyában kiadott rendeletét megfelelő fogantatás végett alább azzal közlöm, hogy a középiskolák jelenléteiket hozzám, az elemi iskolák illetékes espereseik útján terjesszék fel.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi március hó 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi Minisztertől.

1176—1920. szám. — B. I. ü. o.

Valamennyi iskola igazgatóságának.

Úgy értesültem, hogy a magyar kormány a Budapesti Közlöny 1919. évi 115. számában megjelent 4680—1919. M. E. számú rendeletét egyes tantestületek úgy értelmezték, hogy annak hatálya a tanítói, illetve tanári könyvtárakra nem terjed ki.

Ezért elrendelem, hogy minden iskola igazgatója, amennyiben a vezetése alatt álló iskola tanítói, illetve

tanári könyvtárban kommunista, bolsevista vagy anarchista propaganda sajtótermékek volnának, gondoskodják sürgősen azok megsemmisítéséről. A kiselejtezett sajtótermékek a leltárból törölendők és pontos jegyzékük a selejtezésről szóló jelentéssel együtt folyó évi április hó 20-ig a megfelelő fölöttes hatóság útján hozzám felterjesztendő. Nemleges jelentés is kötelező.

Budapest, 1920. évi február hó 29-én.

Haller, s. k.

572—1920. szám.

Az egyházkerület nagytiszteletű Esperesi karának.

Nagytiszteletű Esperes úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi december hó 2-án 197.426. szám alatt, a haza, vallás és erkölcs elleni romlásban részes s ennek folytán állásukról lemondott tanítók nyilvántartása tárgyában a tanfelügyelőkhöz intézett rendeletét van szerencsém azzal a kérelemmel megküldeni, illetve alább közölni, hogy az egyes iskolaszékeket hasonló eljárásra az adatoknak a tanfelügyelővel való közlésre és arra utasítani méltóztassék, hogy a jövőben minden egyes pályázótól a magatartás hasonló igazolását követeljék s régebbi iskolai hatóságától a tanító távozását is tudakolják meg.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920. évi március hó 25.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

197.426—1919. sz. B. IV.

Valamennyi vármegyei tanfelügyelő úrnak és tanfelügyelőségi kirendeltségnek.

A bolsevizmus üzelmeiben részt vett tanítók nagy része az igazságszolgáltatás elől úgy igyekszik kitérni, hogy állásáról lemond, avagy azt egyszerűen elhagyja s más tankerületben próbál új álláshoz jutni.

Hogy a büntösök ily módon ki ne kerülhessék inéltő büntetésüket és ne bujhassanak ki a felelősségre vonás alól: a kommunista magatartásuk miatt lemondott, lemondatoit avagy állásukat elhagyott tanítók nyilvántartását rendelem el.

Ennek folytán felhívom a tanfelügyelő urat, hogy minden ily tanítóról a név, születési hely és év, vallás, képzés helye és éve s utolsó állomáshelye megjelölésével ide jelentést tegyen.

Ezenkívül minden egyes tanítótól, aki tankerületbe folyó évi augusztus hó 1. óta került, a f. évben s különösen a tanácskormány ideje alatt tanúsított magatartására vonatkozó iskolai s politikai községi igazolványt követeljen, vagy aziránt a tanfelügyelő úr közvetlenül is érdeklődjék, minden egyes gyanús esetet a legbehatóbban vizsgáljon meg s a szükséges lépések megindítása iránt is intézkedjék.

Az egyházi főhatóságokat hasonló eljárás végett egyidejűleg kerestem meg.

Budapest, 1919 december hó 2.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Szűcs Kálmán,
miniszteri tanácsos.

597—1920. szám.

A református elemi népiskola, polgári leányiskola, leányközépiskola, főgimnázium, tanító- és tanítónő-képző intézetek igazgatósfainak.

További megfelelő eljárás végett értesítem, miszerint a vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi január hó 25-én 213.996—1919. szám alatt kelt leírata alapján a Zsófia Orsz. Gyermekszanatórium Egyesület által fenntartott gyermekszanatórium céljainak biztosítása érdekében az egyesület kérelmére, mint a múlt iskolai évben, úgy a folyó tanévben is megengedem, hogy a tanintézetben egy alkalommal iskolai gyűjtés rendeztessek.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi március hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

600—1920. szám.

Az egyházkerület nagytiszteletű esperesi karának.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatóügyi miniszter úrnak múlt évi november hó 18-án 201.255. szám alatt kelt leírataiban kifejezett áhajához képest, felkérem Nagytiszteletűségedet, miszerint tekintettel a megszállott területekről menekült tanítók nagy számára s a megfelelő elhelyezésükhöz fűződő érdekek nagyszámára, oda, ahová meg kellene történnie, hogy a megüresedett tanítói állások betöltésénél, valamint helyettes tanítóknak bármely okból szükségessé váló alkalmazásánál a megszállott területekről menekülni kényszerült s beosztásra váró tanítók elsőbbségben részesíttessenek.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920. évi március hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

663—1920. szám.

KÖRLEVÉL

valamennyi kebelbeli esperesi, lelkészi hivatalhoz és presbiteriumhoz.

A Magyar Országos Véderő-Egyesület (Budapest, VI. Városligeti fasor 38.) aziránt keresett meg, hogy a még Szibériában sanyalódó magyar hadifoglyok hazahozatalát és segítését célzó gyűjtési mozgalom támogatására körlevélben szólítsam fel a lelkészeket és pedig aképen, hogy május hó 9-én és utána következő öt vasárnapon a szószékről hívják fel híveiket a fenti célt elősegítő adakozásra és hogy a megjelölt napokon a magyar hadifoglyok javára a templomokban való gyűjtést hirdessék ki.

Amidőn a megkeresésnek eleget teszek, úgy gondolom, hogy elég a fent jelzett célra rámutatnom, hogy híveink emberbaráti szeretete — mely már oly sokszor és szép eredményekkel megnyilatkozott — újból példát mutató eredményességgel hozza meg áldozatait messze idegenben nyomorgó testvéreinkért.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920 március 30.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Most megjelent könyvujdonságok !!!

Dr. Baltazár Dezső:
Isten dicsőségére a hazáért.

Templomi prédikáció
elő- és utóimádsággal Ára 8 K

Dr. Baltazár Dezső:
„Az én hitvallásom“.
Ára 12 K

Dr. Körösi Kálmán:
Hit és Haza.
Költemények Ára 10 K

Kaphatók: a „MÉLIUSZ“ könyvkereskedésben Debreczen, Ferencz József-ut 26. szám alatt.

Református zsoltárok és imakönyvek

nagy választékban kaphatók

Debreczen szab. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházker. Könyvnyomdavállalat által alapított

„MÉLIUSZ“
könyvkereskedésben
DEBRECZEN,
Ferencz József-ut 26. sz.